

נכנסתי לעבוד בענף הצאן בסוף שנת 1948. הייתי עוד תלמיד ביה"ס, בכיתות המשך, עבדתי שנתיים עד שגויסתי לצ.ה.ל.

בדיר היתה הזנחה רבה, האבוסיים היו תלויים על חבלים ולא פעם נפל אבוס כבד ודרס תחתיו טלה רך או אף כבשה. הגדרות היו מוזנחות, אי אפשר היה להחזיק עדרים בנפרד. סבלנו גם מהחלפה תכופה ותמידית של עובדים. כל עבודה סובלת מחוסר קביעות העובדים בה, אך במיוחד מתבלט הקושי בענפי בעלי החיים. אדם זמני, בלתי-מקצועי, אינו מכיר את הכבשה, טפולו במילא יהיה לקוי, והכבשה מגיבה, אם בהפחתת תנובת החלב ואם בתמותה.

בזמן שירותי בצבא נכנס לעבוד בענף חברנו ליובה גוקובסקי ז"ל. הוא החל להכניס סדר בדיר, איכשהו הגיע לקביעות העובדים והכניס את עבודת הילדים בעונת החליבה. בכלל, ילדי בית הספר היו לנו לעזר רב, וכשאני נזכר כעת בימים ההם נראה לי, שלא היינו יכולים להתגבר על הטיפול בצאן בלי עזרת הילדים. חזרתי מהצבא ומצאתי כבר סדר שורר בדיר.

העבודה בדיר נמשכת בדרך כלל 8 שעות ביום עבודה רגיל, ובעונה — 12 שעות ויותר. אלא דא עקא, שהעונה נמשכת הרבה יותר זמן מאשר כרגיל. עונת החליבה נמשכת מדצמבר עד יולי. היו חולבים פעמיים ביום. בבוקר ובערב. הנורמה היא 100 : 1 (עובד אחד למאה ראשים) בגלל אי קביעותם של העובדים לא הגענו לכך אף פעם. הילדים עסקו בחליבה ובמרעה. בזמן החופש יצאו למרעה כחברים מבוגרים. שעות החליבה 06.00—08.30 בבוקר ו-09.30—7.30 בערב. בקיץ בגלל החום שינינו שעות החליבה, בבוקר היינו חולבים 05.00—03.00 ובצהריים 12.30—14.50. עברנו גם לחליבת לילה 22.00—24.00 ו-12.00—14.00. עונת הגז מתחילה במאי. הכבשים מסורבלות בצמרן, לכן יש להקל עליהן. הגז נעשה במאורגן ע"י האיזור כולו. כלי העבודה חשמליים.

עדר הצאן קיומו על מרעה טבעי ושלפים. ביגור היו לנו שלפים, אך חסרו לנו שטחי מרעה. כן דרסנו לא פעם את שדות המזרע והסבנו נזק לפלחה ולמספוא, אך לא היתה ברירה. ההר חסם עלינו, העמק חרוש וזרוע ואנו מוכרחים לרעות. בעונת השלפים „עשינו חיים“ נדדנו עם העדר אל השדה, הקמנו מכלאה ושם רעינו בעברנו משטח לשטח. 50% מזון קבלנו מהמרעה. זה מעט מאוד. הצאן יכול להתקיים כשיש לו לפחות 75% מזון מרעה, אנו הגשנו את יתר 50% מזון גס ומרוכז. חוסר המרעה הטבעי היה בעוכרי הענף וגרם לחיסולו.

היו בדיר 2 עדרים. ס"ה 350—380 ראש. מהם 250 חולבות. כשנכנסתי לעבוד בדיר היתה תנובה של 200 ליטר לשנה לכיבשה. תוך 5 שנים התקדמנו והגענו לתנובה של 320 ליטר לכיבשה לשנה. השגנו זאת ע"י טיפול מתאים, השגחה טובה ובירור (סלקציה) בתוך העדר. כל כיבשה עצלה בתנובה דינה ל"תנובה".

הצלחנו ליצור אוירת חברות ומסירות בעבודה. נסחפו באוירה זו גם ילדים שהשקיעו הרבה מרץ בענף. היתה עבודת-צוות הדוקה והילדים דאו נזכרים בגאווה בימים ההם. כן, גם להם — „הימים ההם“.

נ ח ו ם א ב ג י

(מתוך ספר יגור)